

9. Cenné papíry

- charakteristika a členění cenných papírů
- oceňování cenných papírů k okamžiku pořízení
- oceňování úbytku cenných papírů, které byly pořízeny za různé ceny
- účtování o majetkových cenných papírech
 - pořízení majetkových cenných papírů
 - výnosy z držby majetkových cenných papírů
 - prodej majetkových cenných papírů
- účtování o dluhových cenných papírech z pohledu majitele dluhopisů
- funkce směnky a jejich rozdělení
- účtování směnky z pohledu majitele/věřitele/dlužníka

Charakteristika a členění cenných papírů

=CP představuje finanční majetek, vyjadřující majetkový podíl nebo pohledávka k jejich emitentovi (tj. osoba, která je vydává)

Členění

1) Podle jejich formy:

- a) Zaknihované: jsou pouze zaevidované
- b) Listinné: mají podobu reálné listiny, na níž bývá vyznačena její nominální hodnota

2) Podle obsahu

- a) Majetkové: vyjadřuje majetkový podíl na společnosti, která je vydala
- b) Dluhové: vyjadřují úvěrový vztah mezi jejich majitelem a věřitelem, který má povinnost po uplynutí stanovené lhůty splatnosti dluhopis zpět odkoupit a vyplátit úrok

3) Podle předpokládané doby držení

- a) Dlouhodobé: doba držení delší než 1 rok
- b) Krátkodobé: doba držení do 1 roku

4) Další členění v účetní praxi

- a) Majetkové účasti: dlouhodobé majetkové CP, které zakládají podstatný nebo rozhodující vliv (evidují se na účtech 061, 062)
- b) Cenné papíry k obchodování: majetkové i dluhové CP držené za účelem obchodování na veřejném trhu s cílem dosahovat zisku a rozdílu cen při nákupu a prodeji (evidují se na účtech 251, 253)
- c) Dluhové CP držené do splatnosti: dluhové CP, které mají stanovenou splatnost a účetní jednotka má úmysl je držet do splatnosti (evidují se na účtech 065, 256)
- d) CP emitované účetní jednotkou: emitentem je sama účetní jednotka, objevují se v účetnictví firmy jen výjimečně, nejde o majetek v pravém slova smyslu, proto se také uvádí v rozvaze na straně pasiv se záporným znaménkem (evidují se na účtech 252, 255)

Oceňování cenných papírů k okamžiku pořízení

- CP se k okamžiku jejich pořízení oceňují pořizovacími cenami (tj. včetně pořizovacích nákladů souvisejících s jejich pořízením)
- Některé druhy CP se k poslednímu dni účetního období přeceňují na tzv. reálnou cenu
- Reálná hodnota je nejčastěji tržní hodnota

Oceňování úbytku cenných papírů, které byly pořízeny z různé ceny

1) Oceňování CP k okamžiku pořízení

- Cenný papír se k okamžiku pořízení oceňuje pořizovací cenou (poplatky a proviny)
- Při oceňování úbytku se používají metody průměrných cen nebo FIFO

2) Oceňování CP k rozvahovému dni

- CP ze skupiny cenných papírů k obchodování a realizovatelné CP se k poslednímu dni účetního období přeceňují reálnou hodnotou

Účtování o majetkových cenných papírech

1) Pořízení majetkových cenných papírů

- Nákup CP včetně poplatků a provizí makléřů (379, 221) a rovnou na příslušný majetkový účet
- Zařazení CP o majetku účetní jednoty v pořizovacích cenách (251,061,062,063 / 259,043)
- Upsáním vkladů: tento způsob se týká pořízení dlouhodobých CP, formou upsání vkladů do vznikající společnosti, která navyšuje svůj základní kapitál
 - a) Upsáním vkladů pod rozvahové evidence
 - b) Splácení vkladů- 378 / majetkové účty
 - c) Zápis do OR- 06x / 367
 - d) Zaúčtování- 367 / 378
 - e) Případné další splácení vkladů- 367 / 221

2) Výnosy z držby majetkových cenných papírů

- Mají podobu zisku, jsou zdaňovány srážkovou daní
- 221, 211 / 665, 666

3) Prodej majetkových cenných papírů

- Prodejní cena: 221, 211, 378 / 661
- Účetní hodnota: 561 / 251, 061, 062, 063

Účtování o dluhových cenných papírech z pohledu majitele dluhopisu

- Dluhové CP představující v účetnictví jejich vlastníka majetek
- V účetnictví pak závazek vůči majiteli těchto CP
- **Z pohledu majitele:**
 - Majitel dluhových CP musí při jejich pořízení určit, zda se jedná o CP dlouhodobé nebo krátkodobé
 - Dále musí určit, zda je hodlá držet až do jejich splatnosti či nikoliv
 - Výnos z držení dluhových CP má podobu úroku, který je nutno v případě potřeby časově rozlišit

Funkce směnky

a) Platební

- záměrem vystavení směnky je uskutečnit úhrady směnečné částky při splatnosti, platební směnky se objevují ve dvou formách
- v jedné představuje úhradu jiné povinnosti a druhou formou je placení prostřednictvím směnky

b) Zajišťovací

- směnka zajišťuje kvalitnější závazek než obchodní smlouva, směnka může být použita i u spotřebitelského úvěru

c) Úvěrová

- směnka je nástrojem krátkodobých obchodních úvěrů (poskytnutí zboží na dluh) a bankovních úvěrů (eskontní úvěr, akceptační úvěr)

d) Úložná

- zakoupení směnky z důvodu uložení volných finančních prostředků

Rozdělení směnek

Podle způsobu vystavení

- a) Vlastní - výstavcem je dlužník, který se sám zavazuje, že věřiteli zaplatí určitou částku na směnce uvedené
- b) Cizí - vznikají tak, že věřitel vystaví směnku, ve které dá příkaz dlužníkovi, aby mu zaplatil příslušnou částku

1) Podle důvodu vystavení

- a) Obchodní směnka- vystavuje se při prodeji zboží na úvěr
- b) Finanční směnka- váže se na závazek neobchodního typu (např. finanční půjčky)

2) Podle lhůty splatnosti

- a) Denní směnka- která obsahuje konkrétní den splatnosti
- b) Datosměnka- která má splatnost danou uvedením lhůty od data vystavení
- c) Vistasměnka- na viděnou- je splatná při předložení směnečného dlužníkovi
- d) Lhůtní směnka- obsahuje lhůtu, za kterou je splatná ode dne předložení

Účtování směnky z pohledu majitele/věřitele/dlužníka

a) Majitele (eskont směnky – postoupení)

- Provádí se v případě, kdy majitel směnky potřebuje získat peněžní prostředky dříve, než je datum splatnosti
- Banka uzavírá s klientem smlouvu o eskontu směnky, jejíž součástí je i cena, za kterou směnku banka kupuje
 - o Preúčtování hodnoty směnky z účtu 256 na účet 313
 - o Poskytnutí eskontního úvěru bankou na MD- 221 a 562 / 232 (461)
 - o Avízo banky o úhradě směnky směnečným dlužníkem – 232 /313

b) Věřitele (směnky k inkasu)

- Jedná se o pohledávku dodavatele (věřitele) vůči odběrateli (dlužníkovi)
- Dlužník uhradí svůj závazek, tak, že předá věřiteli směnku, v níž se zavazuje, že jí ve stanoveném termínu uhradí
- K rozvahovému dni se ještě přiúčtuje alikvotní úrokový výnos Z pohledu dlužníka

311		265.1		221
	<i>přijetí směnky</i>		<i>zaplacení směnky</i>	
	←	→	←	→
662		265.2		
	<i>úrokový výnos</i>		<i>zaplacení směnky</i>	
	←	→	←	→

c) Dlužníka

- Se z hlediska dlužníka účtují na krátkodobé směnky (účet 322 – Směnky k úhradě)
- Dlouhodobé směnky (nad 1 rok) se účtují na účtu 478- Dlouhodobé směnky k úhradě
- K rozvahovému dni se musí doučtovat ještě úrok za běžné období, který je zaúčtován do nákladů na účet 562